

tepav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

Türkiye'nin dış ticaret ve yatırım bağlantıları: Güçlü yönler

Prof. Dr. Serdar Sayan

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

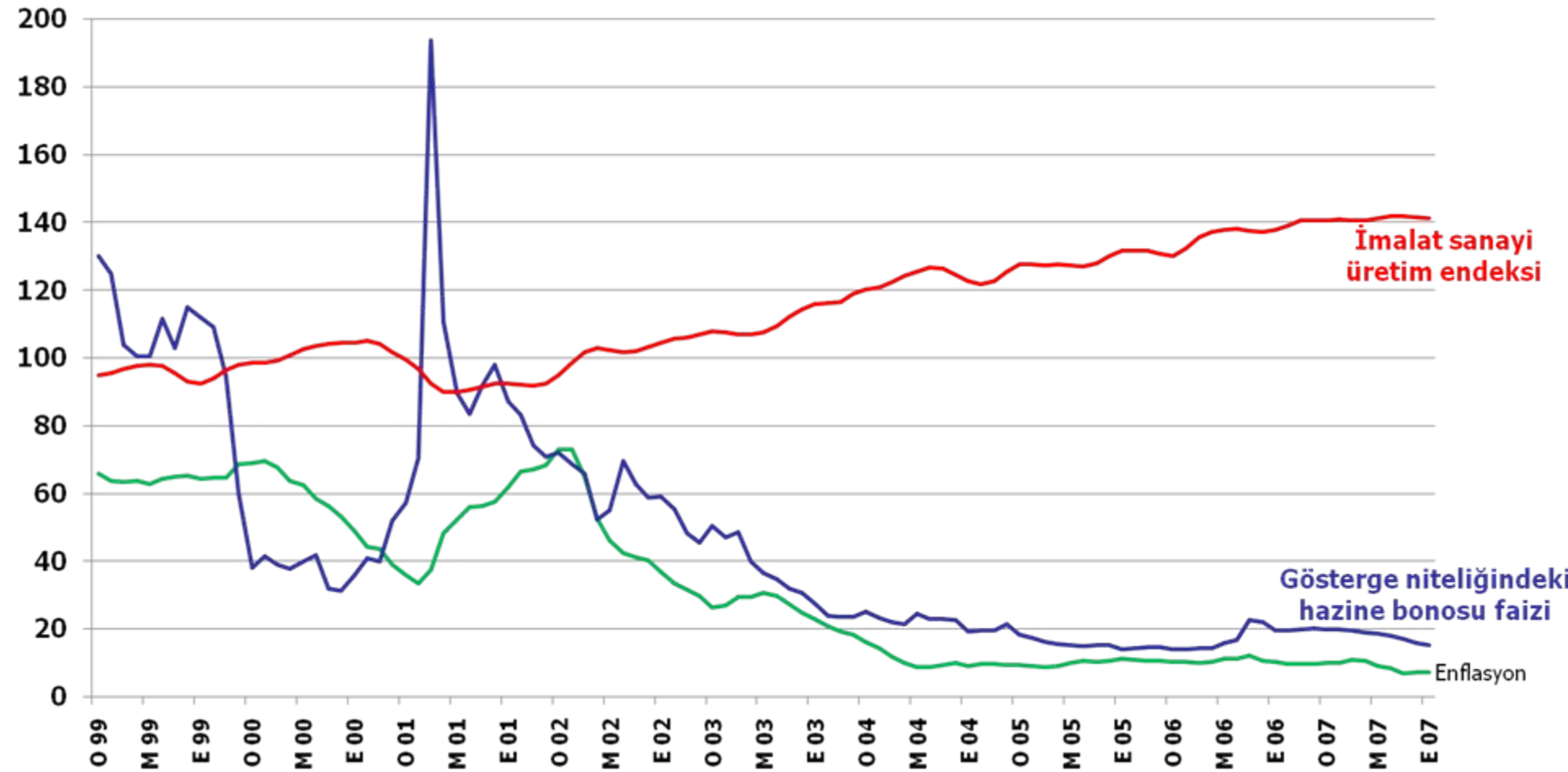
ve İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Antalya

9 Şubat 2008

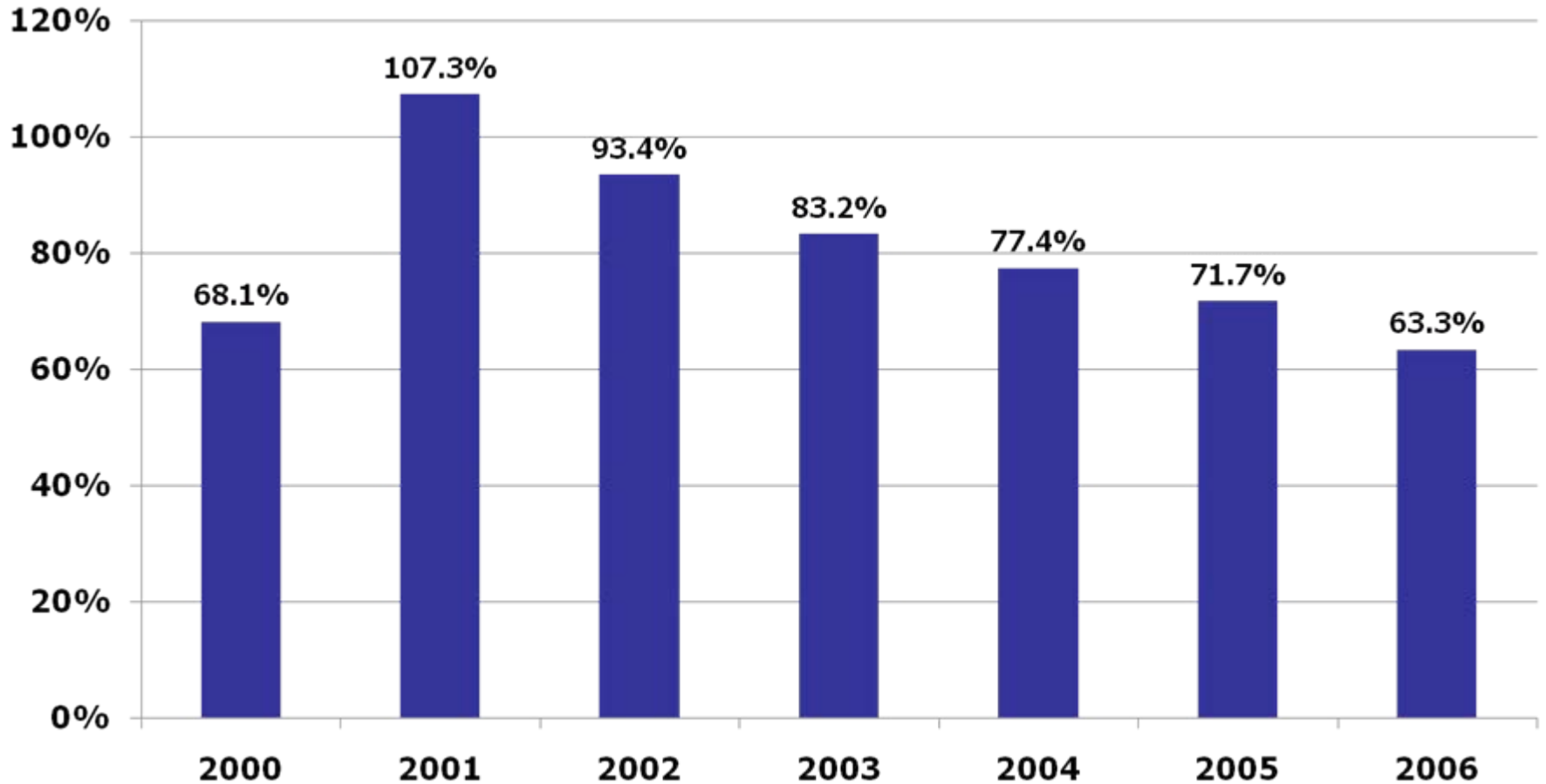
2001 krizinden sonra yeni dönem

İmalat sanayi üretimi, faiz ve enflasyon, 1999-2006

Düzelen göstergeler ve makroekonomik istikrarın restorasyonu (1)

Kamu Brüt Borç Stokunun Milli Gelire Oranı (2000-2006)

Düzelen göstergeler ve makroekonomik istikrarın restorasyonu (2)

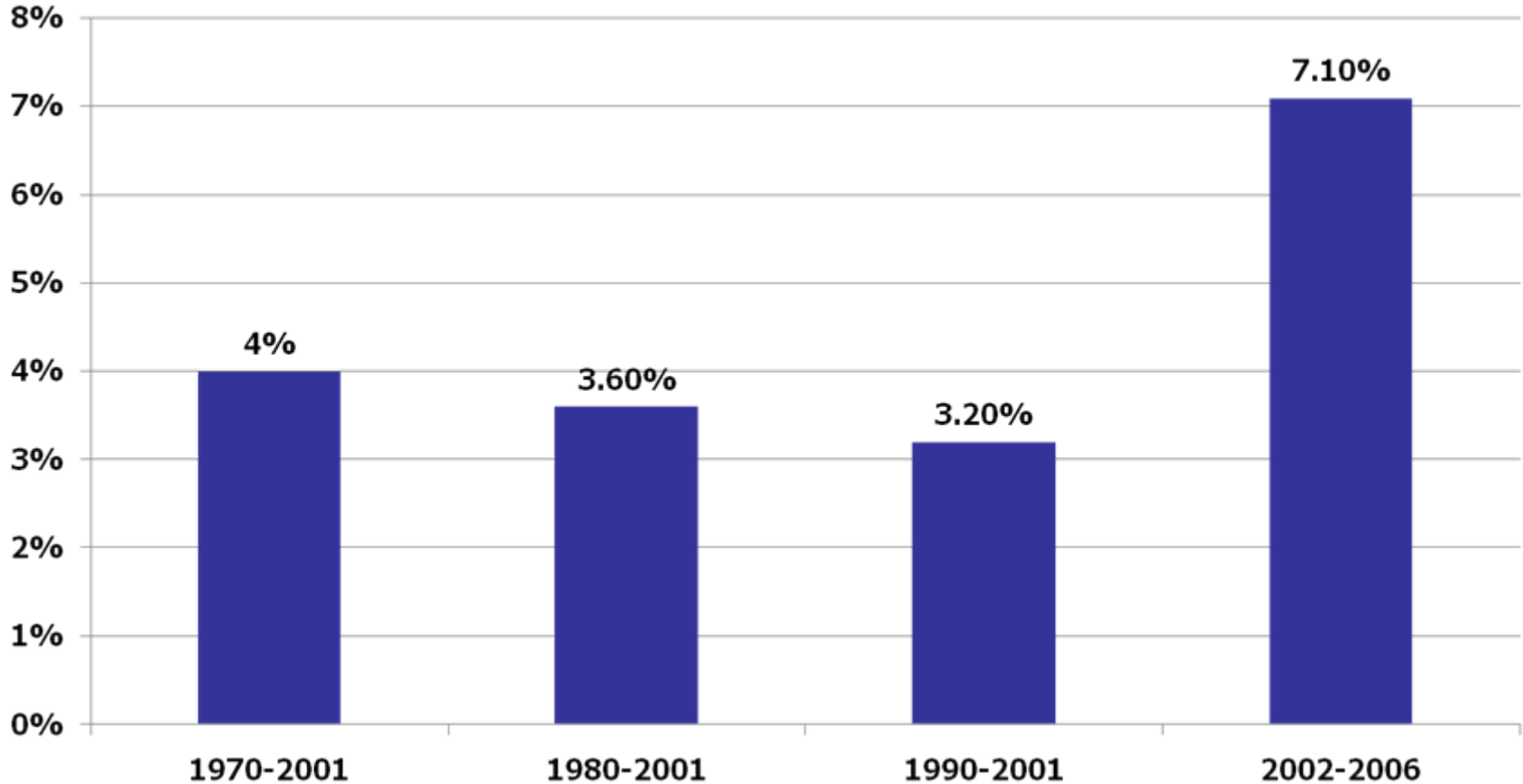
	YTL cinsinden kamu borcu / Milli gelir	Yabancı para cinsinden kamu borcu / Milli gelir
2000	38.7%	23.5%
2001	44.6%	56.2%
2002	37.0%	51.3%
2003	42.6%	36.7%
2004	43.1%	30.7%
2005	42.5%	25.6%
2006	38.6%	22.8%

Olumsuz dış şoklara karşı artan direnç

- Tutarlı makroekonomik politika çerçevesi
- Bağımsız Merkez Bankası
- Daha sağlıklı bir bankacılık sektörü
- Dalgalı kur rejimi
- Yapısal reformlar (?!)
- Daha iyi bir yatırım ortamı
- Verimlilik artışları

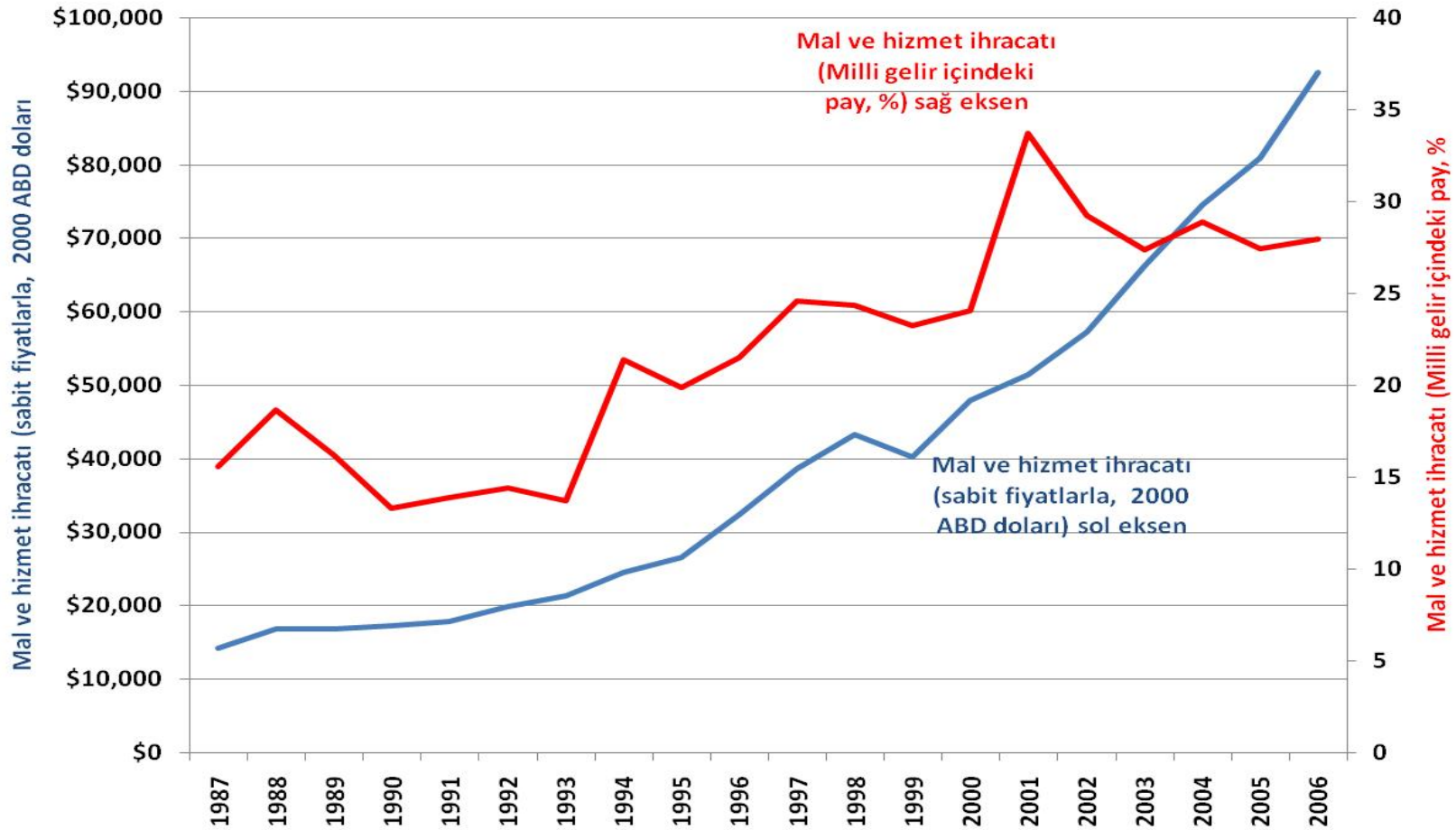
Kriz sonrası dönemde Türkiye ekonomisi tarihsel ortalamalardan daha hızlı büyüdü

Milli gelirin tarihsel büyüme hızı ortalamaları

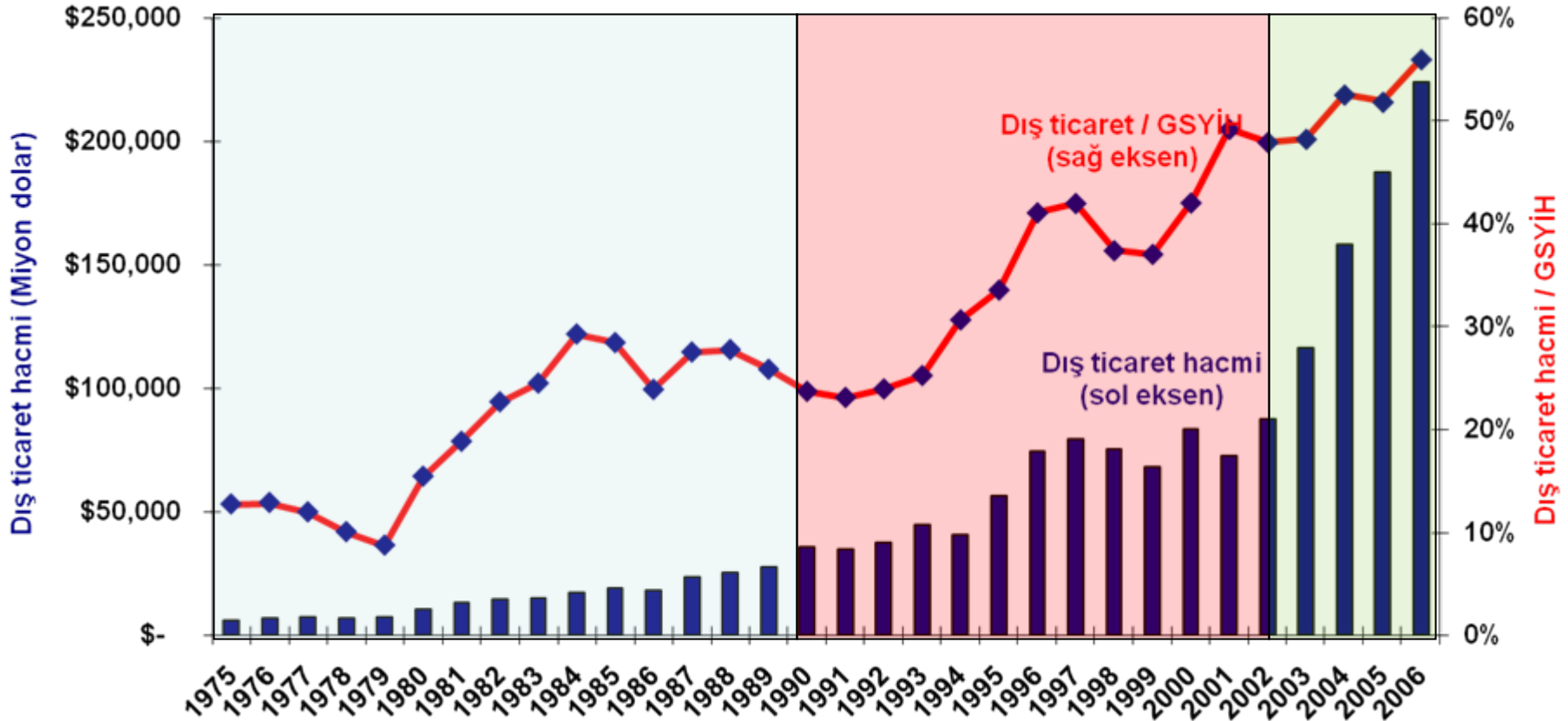
Yeni dönemde ihracatın değeri rekor seviyeye ulaştı

Mal ve hizmet ihracatı, 1987-2006 (2000 ABD doları ve Milli gelirin yüzdesi olarak)

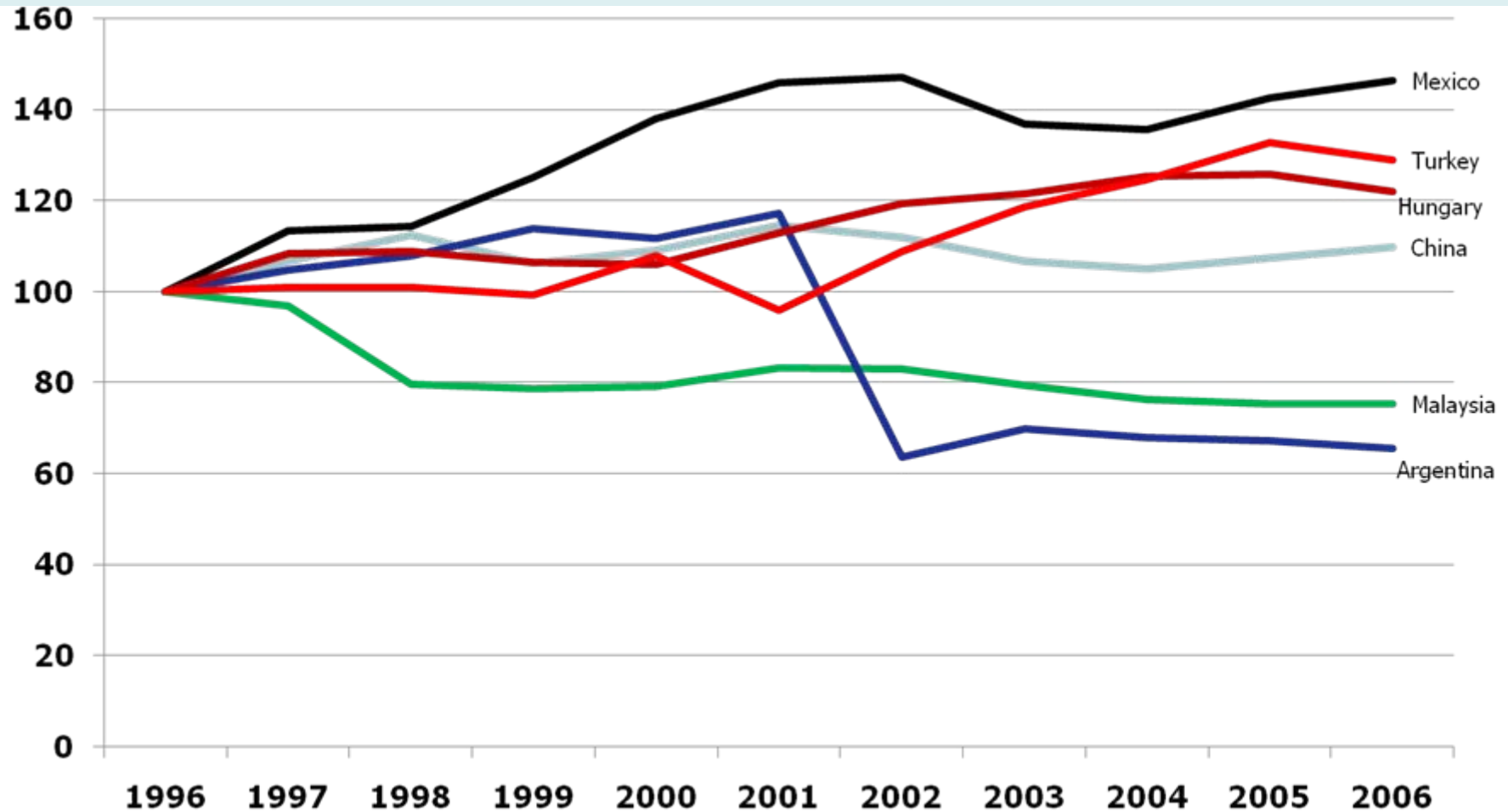
Dış ticaretin dönemlere göre seyrinde bariz yapısal değişiklikler oldu

Dış ticaret hacmi (Milyon ABD doları) ve milli gelir içindeki pay (%)

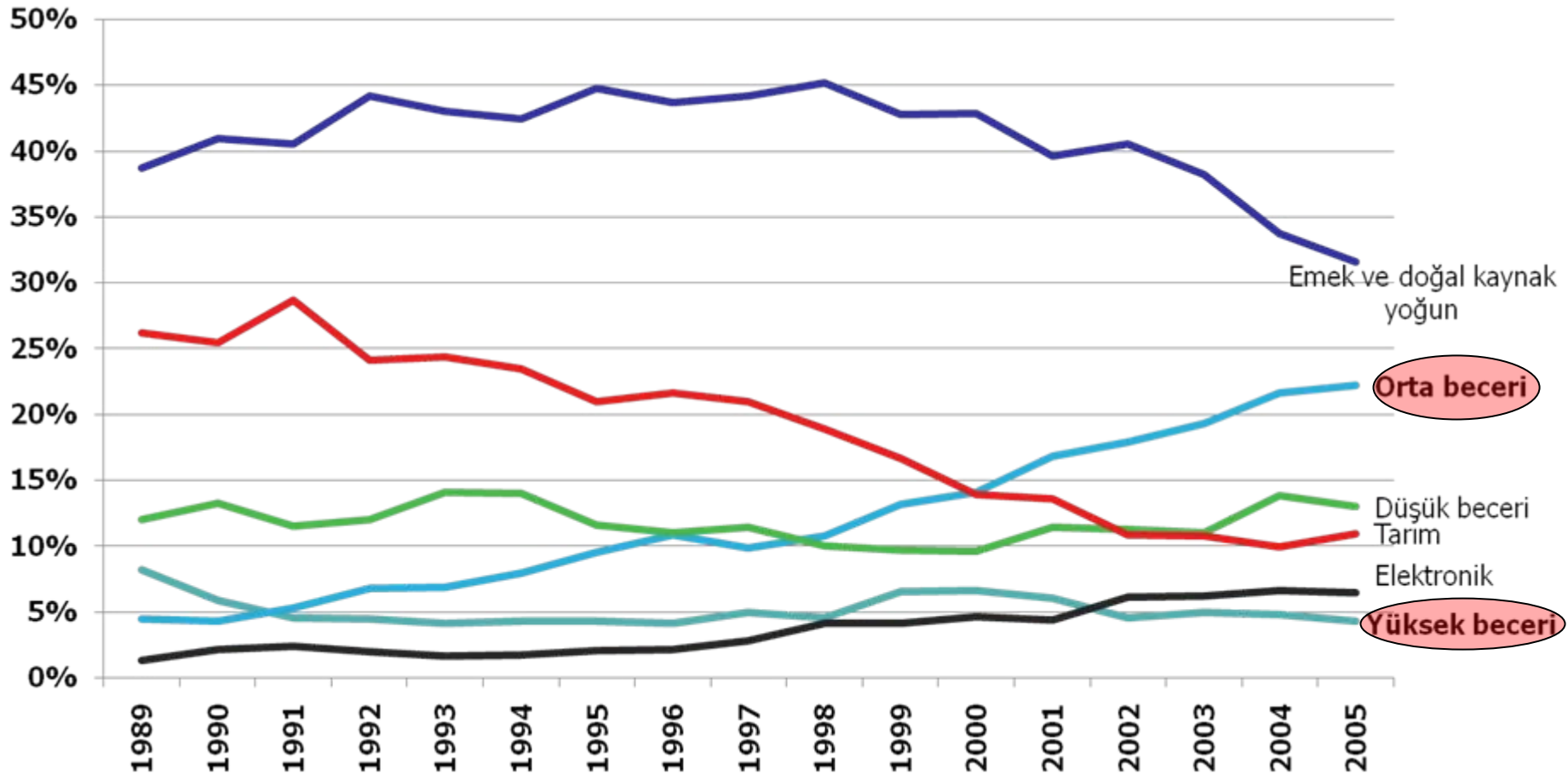
TL'deki reel değerlenmeye rağmen ihracat artmaya devam ediyor

Seçilmiş ülkelerdeki reel kur endeksi 1996=100 (1996-2006)

Ürünlerin gerektirdiği beceri düzeyi açısından ihracat sepetinin yapısı değişiyor

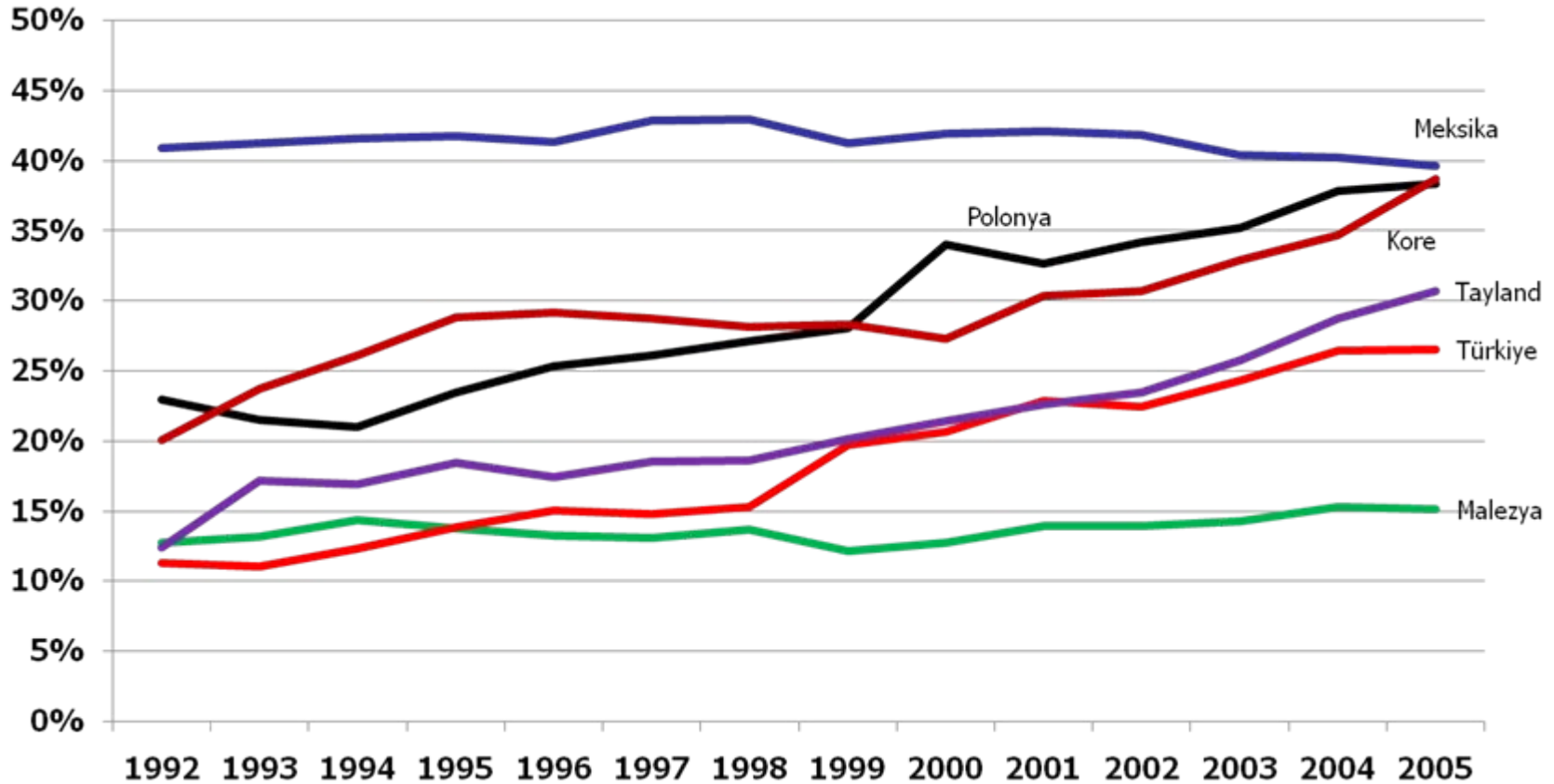
UNCTAD'ın tanımladığı ürün gruplarının toplam ihracat içerisindeki payı, Türkiye (1989-2005)

Kaynak: UNCTAD sınıflandırması, TEPAV's hesaplamaları, COMTRADE veritabanı

Benzer bir durumun gözlemlendiği ülkelerle Türkiye'nin karşılaştırması

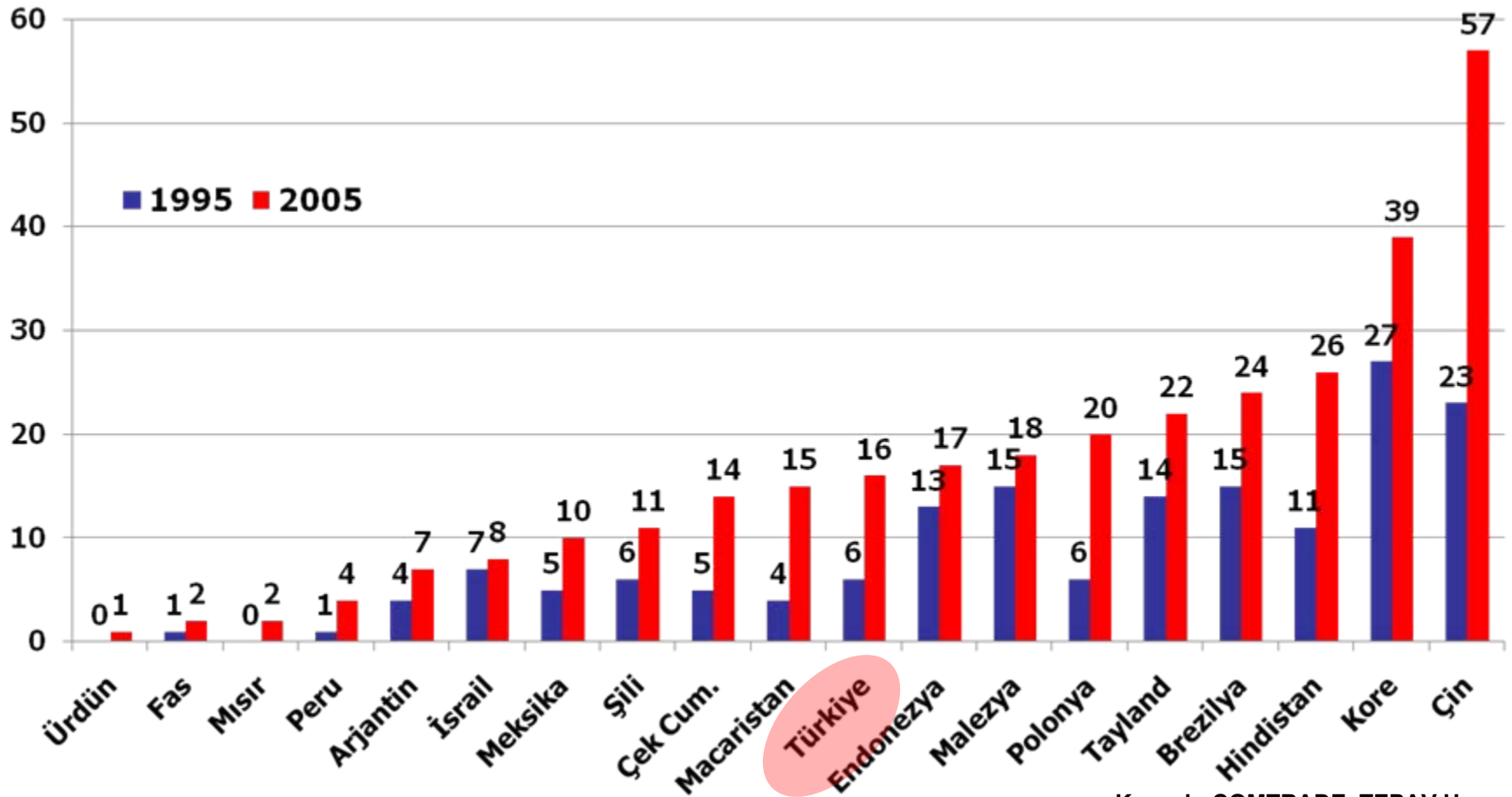
UNCTAD'ın tanımladığı orta ve yüksek beceri gerektiren ürünlerin toplam ihracat içerisindeki payı, Türkiye ve seçilmiş ülkeler (1989-2005)

Kaynak: UNCTAD sınıflandırması, TEPAV's hesaplamaları, COMTRADE veritabanı

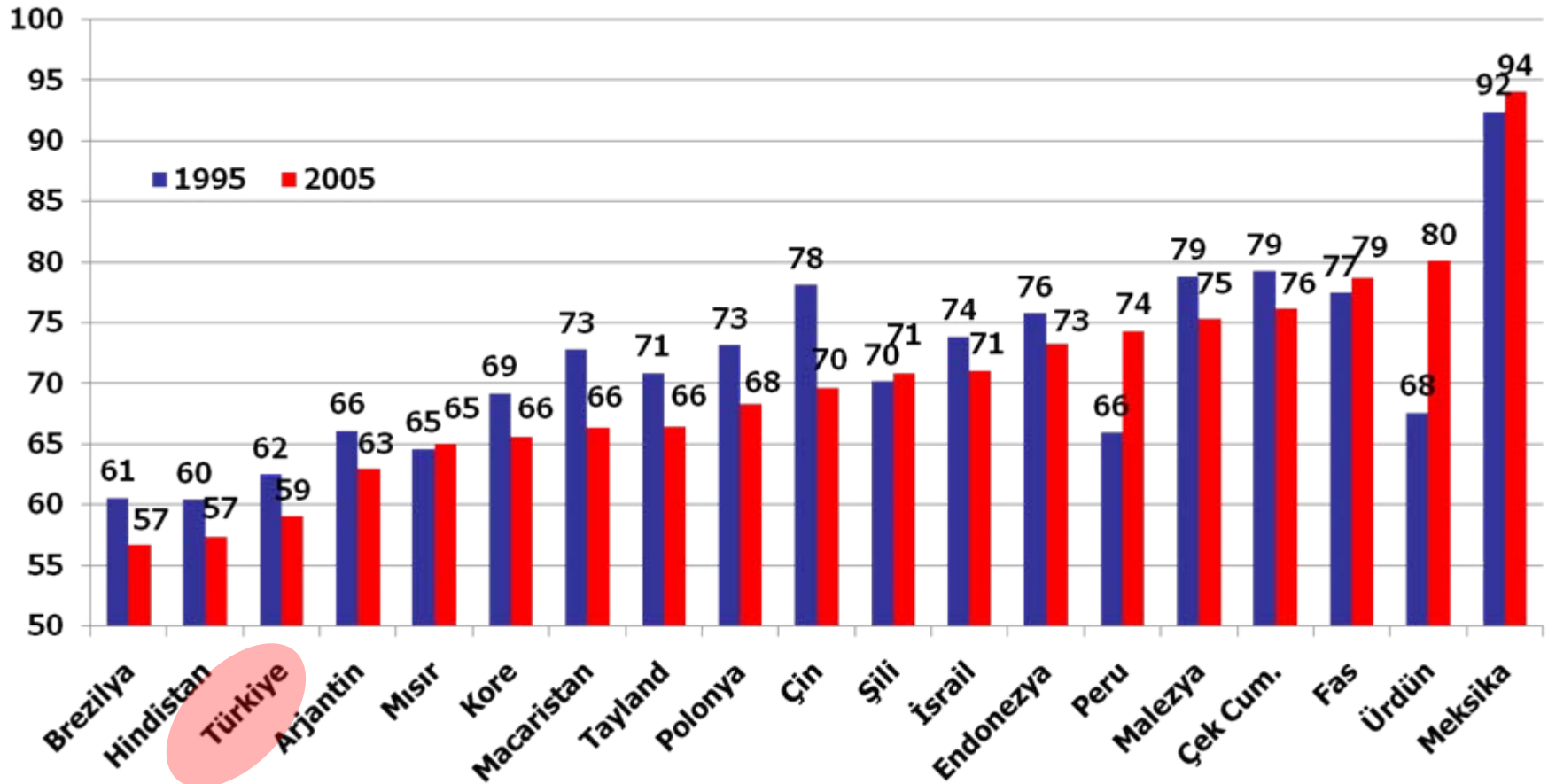
Türkiye'deki özel sektör artık daha fazla sayıda ülkeye ihracat yapıyor

Seçilmiş ülkelerin 1 milyar dolar tutarından fazla ihracat yaptığı ülke sayısı

Türkiye dış pazarlardaki olumsuz gelişmelere daha az duyarlı hale geliyor

Seçilmiş ülkelerin en fazla ihracat yaptıkları 10 ülkenin toplam ihracatları içindeki payı (% , 1995 ve 2005)

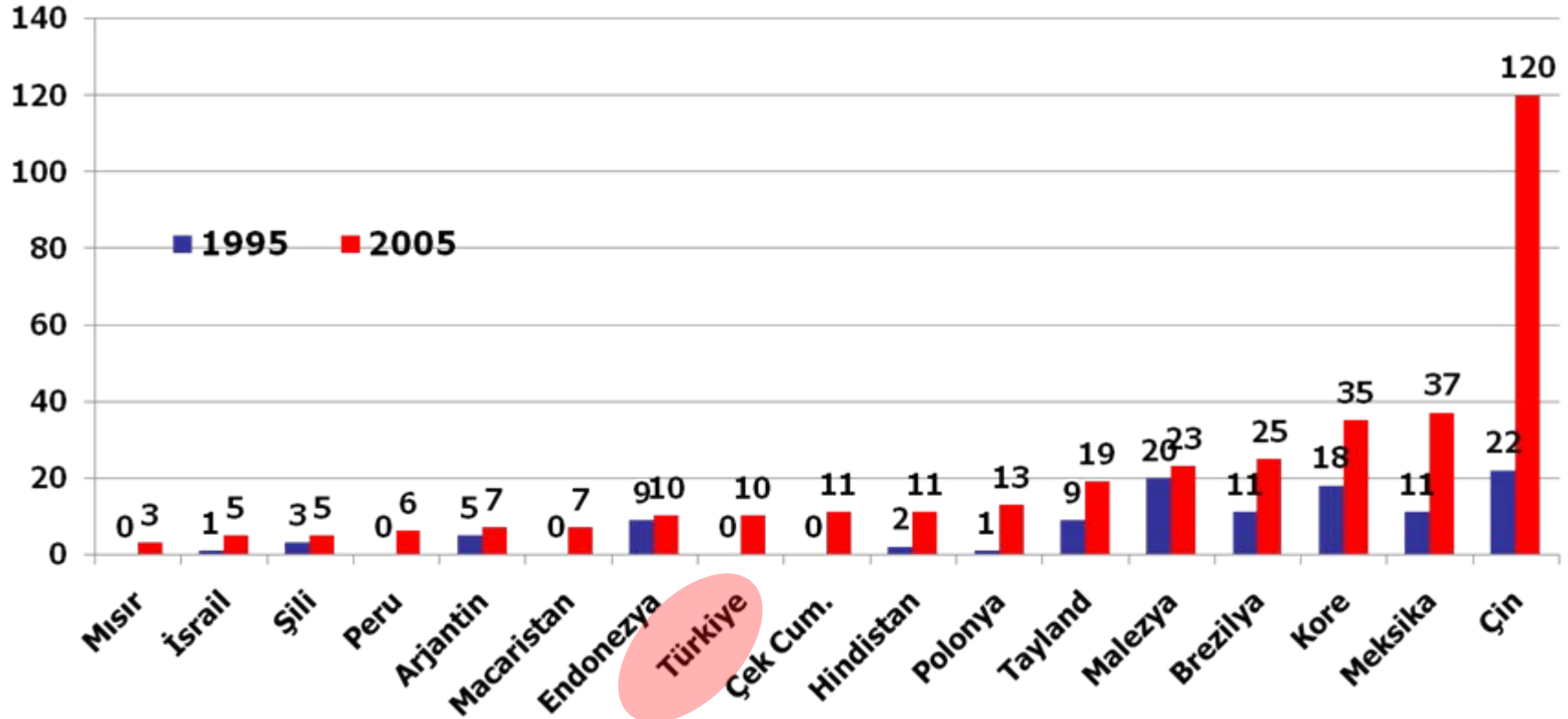
1 milyar doları aşan tutarlarda ihraç edilen ürünlerin sayısı da artıyor

■ İhraç edilen ürün sayısı arttı

→ 100,000 ABD doları üzeri: **2436 (1995) – 3242 (2005)**

→ 1 milyar ABD doları üzeri: **0 (1995) – 10 (2005)**

Seçilmiş ülkelerin 1 milyar dolar tutarından daha fazla ihracat yaptığı ürün sayısı

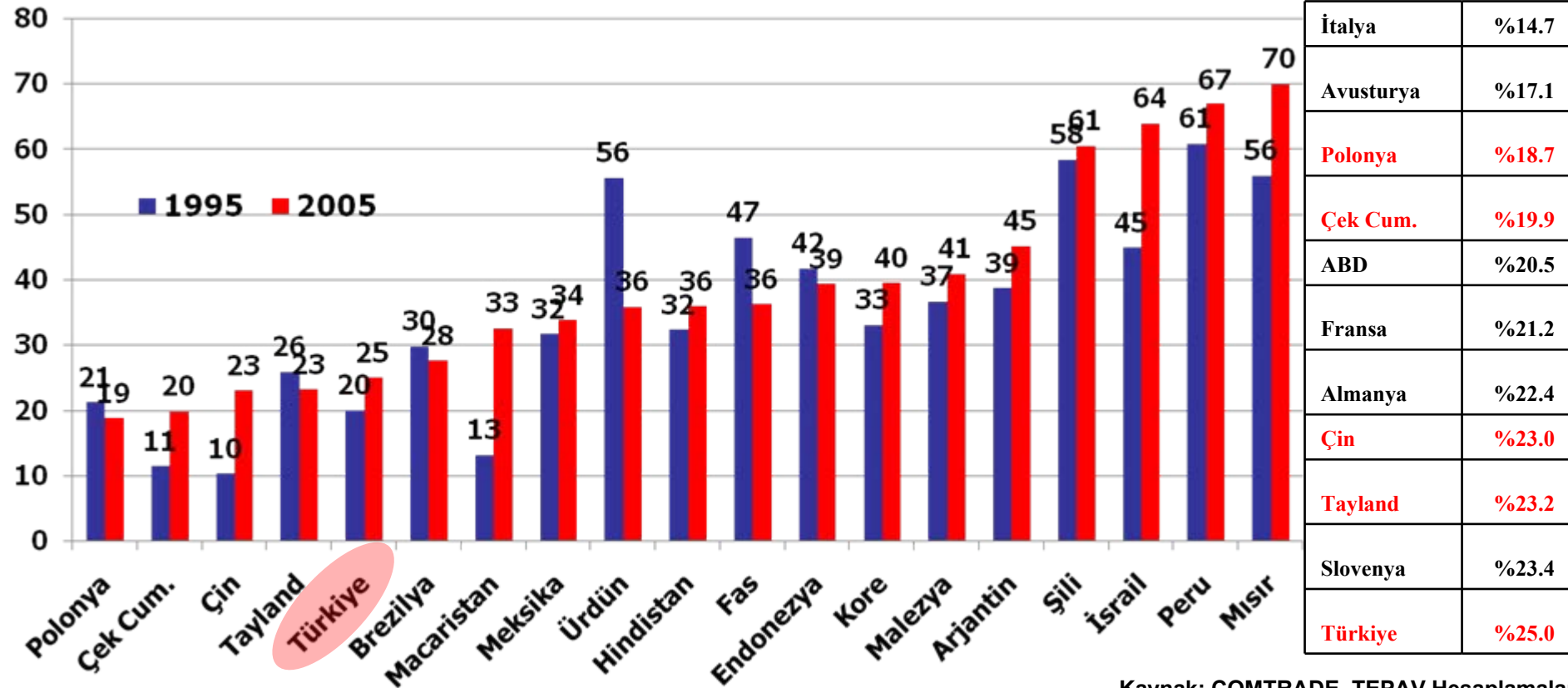

Başlıca ihraç ürünlerinin talep dalgalanmaları bizi başka ülkelere daha az etkiliyor

■ İlk 10 ürünün toplam ihracat içindeki payı yüzde 25

→ Bu göstergede Türkiye dünyada 11. sırada

Seçilmiş ülkelerin en fazla ihraç ettiği 10 ürünün toplam ihracat içerisindeki payı (% , 1995 ve 2005)

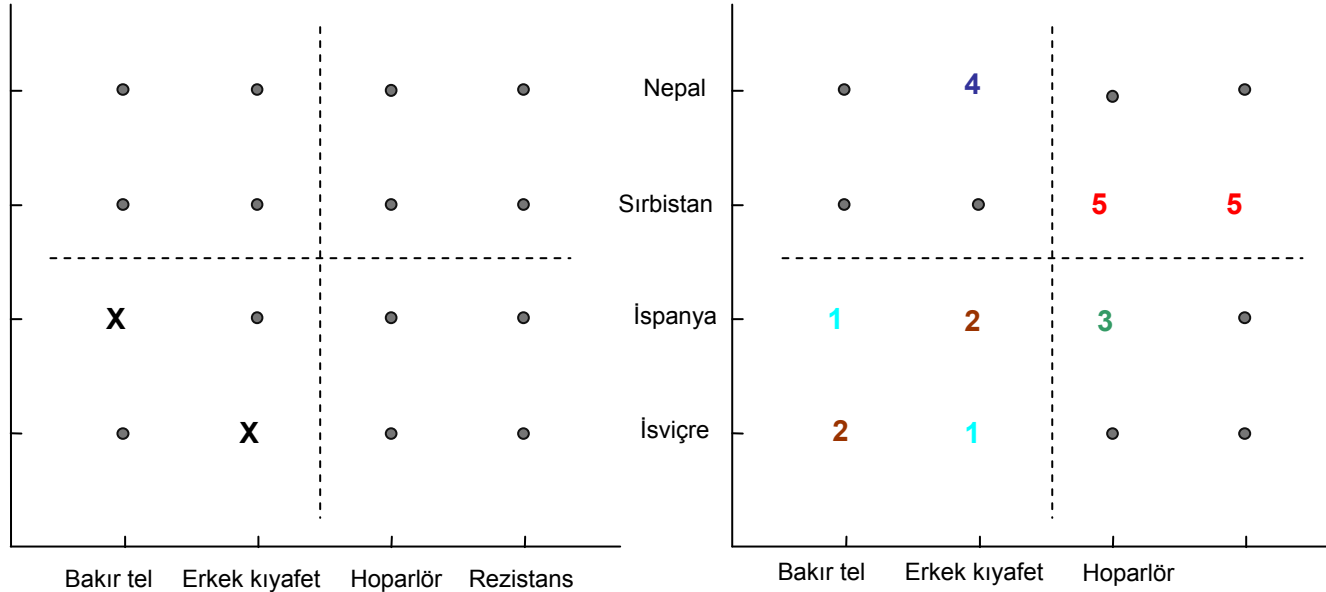
İhracat sepetinin bileşimindeki dönüşüm

- Türkiye'nin ihracat sepetindeki ürünler 1995'den 2005'e değişti
 - 199 ürün sepetten çıktı
 - 1004 ürün ilave oldu
- İlave olan ürünlerin ortalama verimlilik seviyesi çıkanlara göre daha yüksek
 - Rodrik'in göstergesine göre,
 - Çıkan ürünlerin ortalama verimlilik sıralaması 3099
 - Yeni ürünlerin ise 2155
 - Sıralamada üstlerde yer alan ürünlerin verimlilik seviyesi daha yüksek

İhracat artışının kaynakları

■ Bileşenler

- Geleneksel : 1 (eski pazarlar, eski ürünler)
- Yeni pazar: 2 ve 4 (eski ürünler, yeni pazarlar)
- Yeni ürün: 3 ve 5 (yeni ürünler, yeni pazarlar)

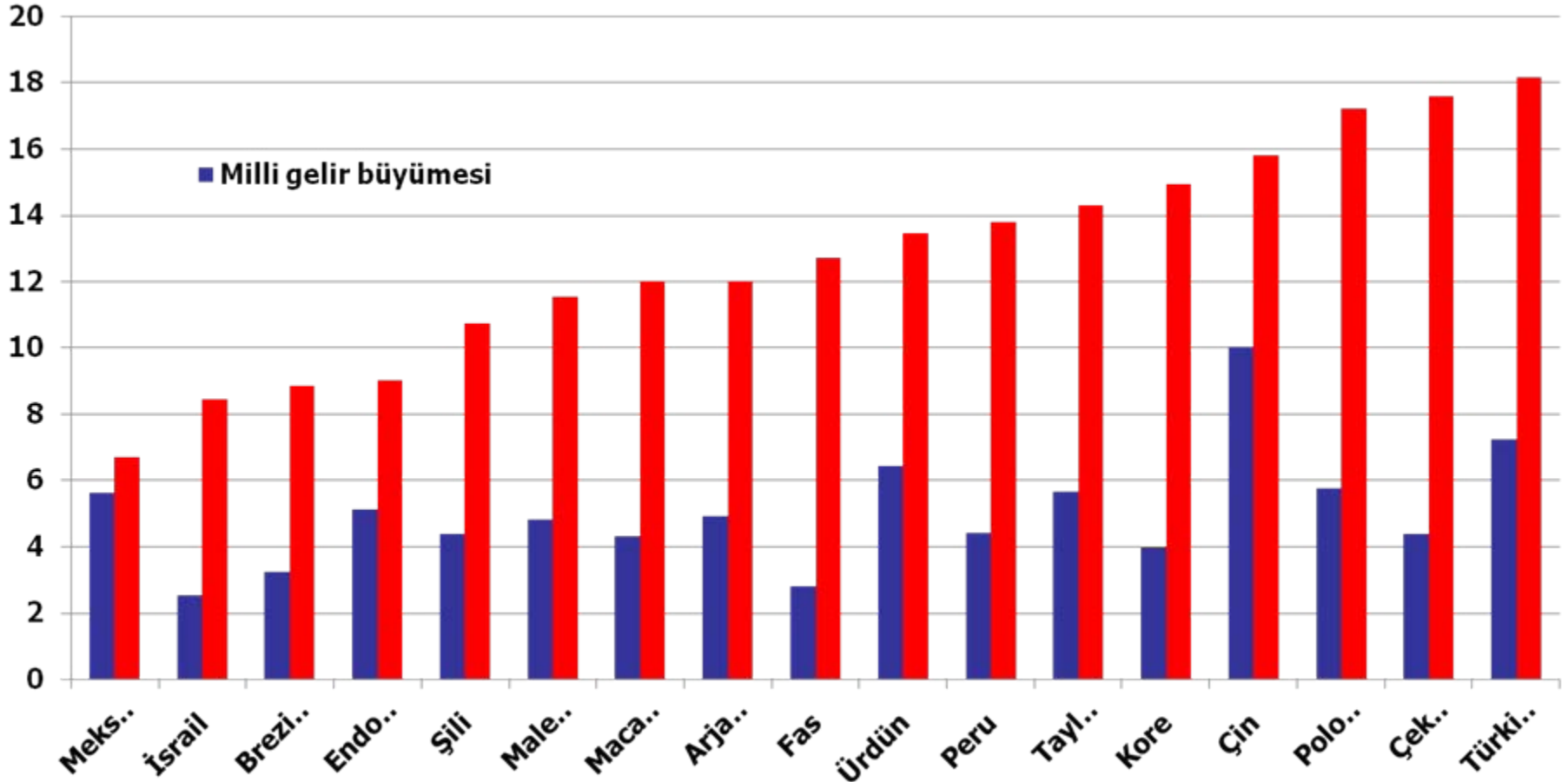
Yeni pazarlar yeni ürünlerden daha önemli

- Yeni pazarlar önemli
 - 2005'te yeni pazarlara yapılan ihracat 1995'teki toplam ihracatın %73'ü
 - Ortadoğu ve gelişen ekonomiler (Çin, İrlanda, G. Afrika)
- Yeni ürün ihracatı 1995'teki ihracatın %17,2'sine denk
 - Orta sıralardayız
 - Belli bir seviyeye ulaşmış sanayi ekonomilerinde ihraç edecek yeni ürün bulmak zor

	Yeni pazar	sıra	Yeni ürün	sıra	Intensive	sıra
Polonya	%95.4	1	%10.8	10	%198.3	4
Macaristan	%85.3	2	%22.0	5	%282.1	2
Mısır	%74.7	3	%106.8	1	%59.3	19
Türkiye	%73.1	4	%17.2	7	%174.6	7
Hindistan	%60.1	5	%14.0	8	%180.0	6
Peru	%51.9	6	%33.1	4	%160.0	9
Brezilya	%47.8	7	%9.1	12	%141.5	12
Çin	%40.5	8	%5.1	16	%353.8	1
Ürdün	%37.3	9	%72.0	2	%79.1	18
Çek Cum.	%33.3	10	%4.6	17	%242.9	3
Fas	%27.1	11	%40.6	3	%117.0	16
Şili	%26.2	12	%7.7	14	%155.1	10
Arjantin	%25.0	13	%19.6	6	%104.4	17
Tayland	%22.5	14	%10.9	9	%118.6	14
Endonezya	%20.3	15	%9.6	11	%117.0	15
İsrail	%15.1	16	%5.3	15	%154.5	11
Kore	%14.9	17	%1.2	19	%161.1	8
Malezya	%12.6	18	%7.8	13	%128.4	13
Meksika	%9.4	19	%4.4	18	%195.9	5

Ancak, ithal ara girdiye olan yüksek bağımlılık gözden kaçırılmamalı

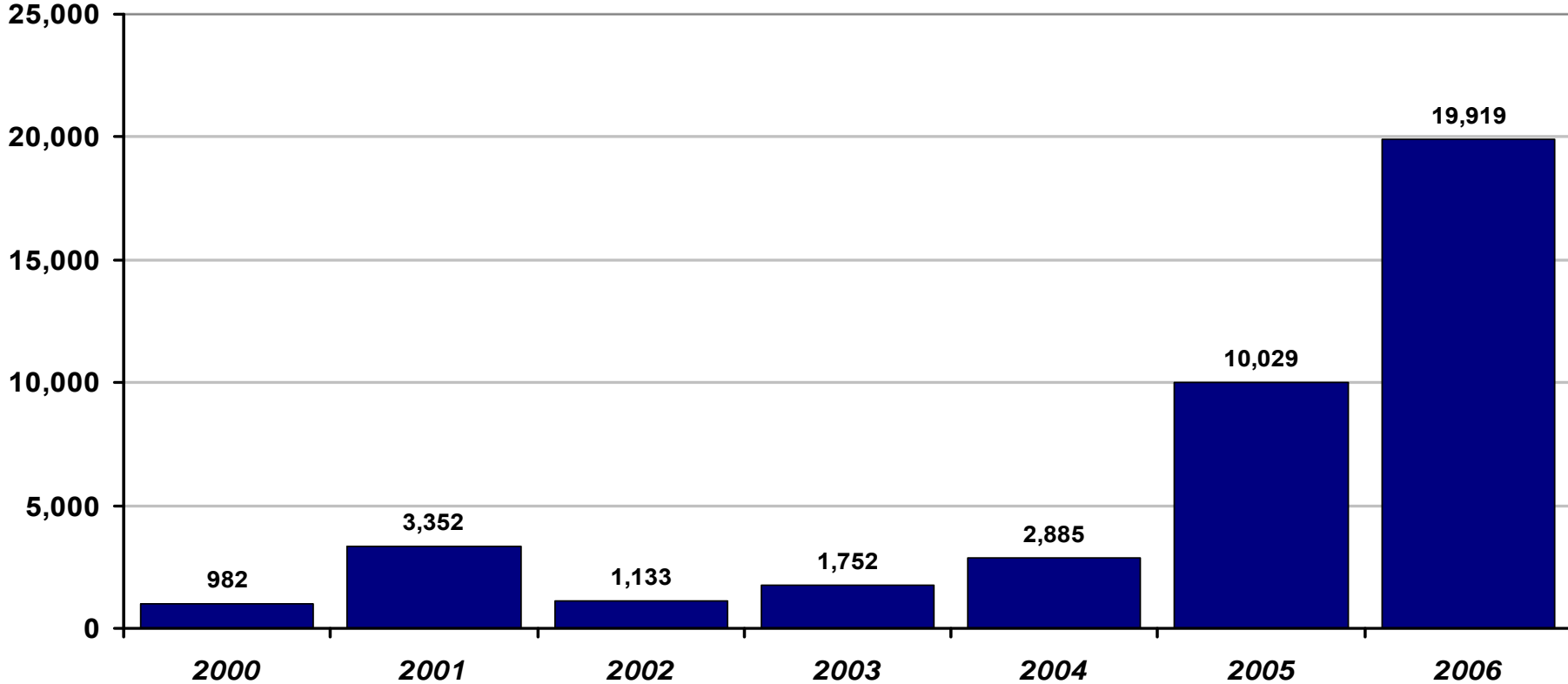
Milli gelir ile işlenmiş ara girdi ithalatı büyüme oranları karşılaştırması (2002-2006)

Doğrudan yabancı yatırım girişleri ile ilgili olarak...

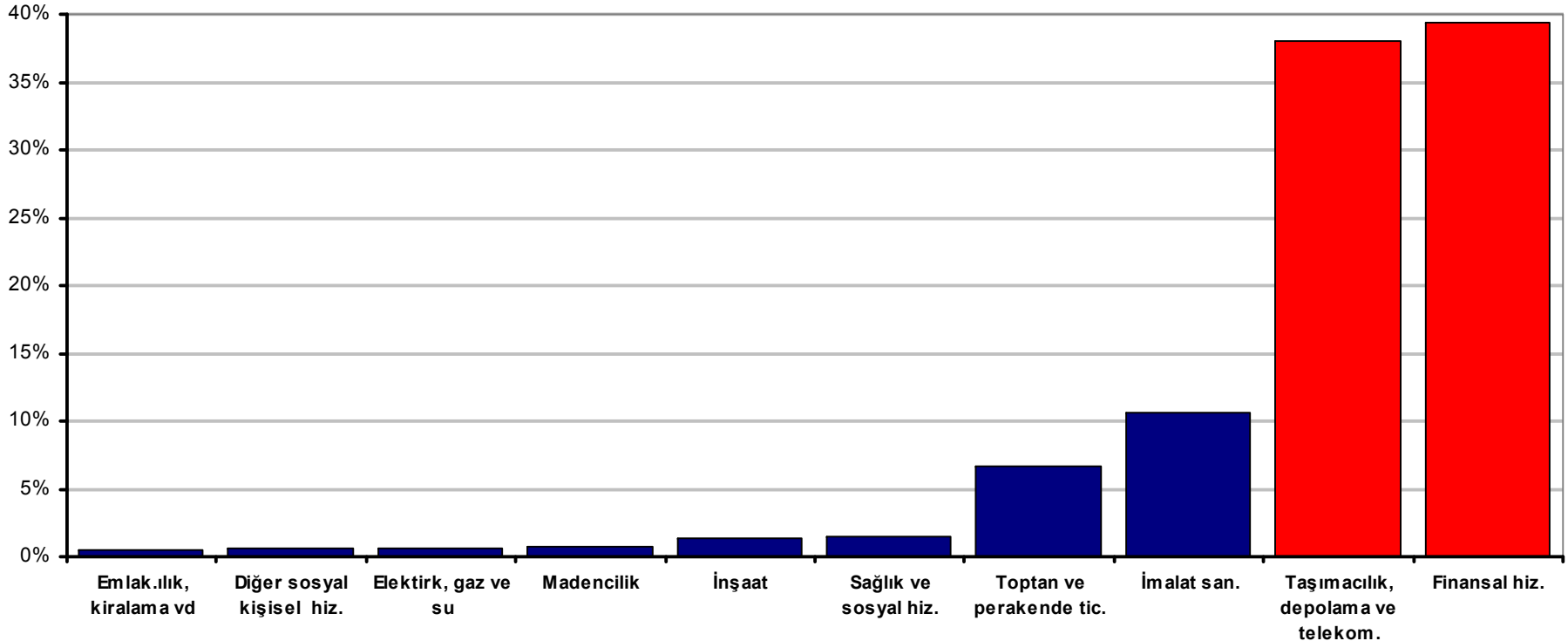
DYY girişleri rekor seviyede

Türkiye'ye olan DYY girişleri (milyon \$), 2000-2006
(Not: Toplam DYY girişleri 1975-2000 döneminde 11 milyar dolar)

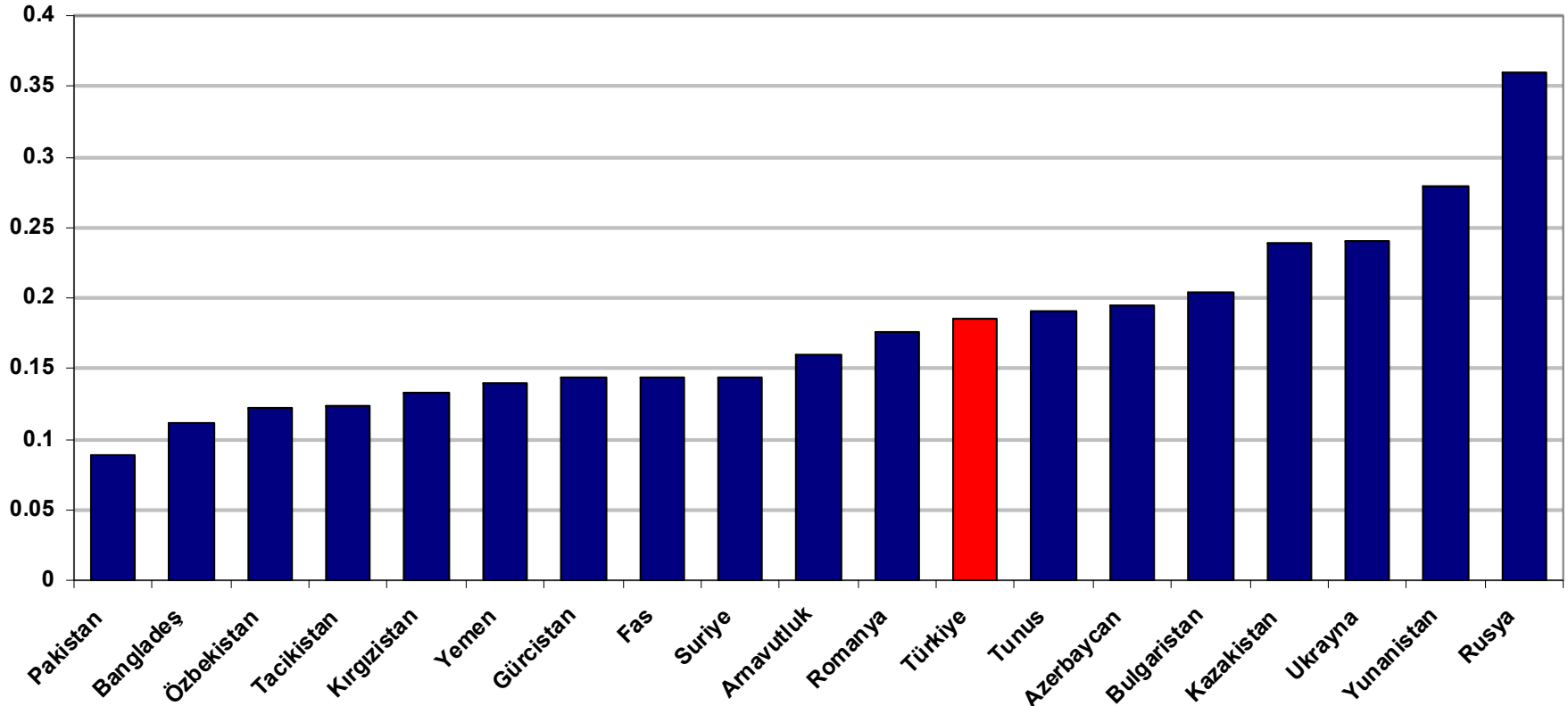
Yabancı yatırımcılar en çok hizmetler sektörüne rağbet ediyor

Türkiye'ye gelen DYY'lerin sektörel dağılımı, 2006

Türkiye'deki yatırım ortamı birçok komşu ülkede olduğundan daha iyi

Bölge Ülkeleri için DYY Potansiyeli Endeks Değeri, (2003-2005)

... ancak diğer yükselen ekonomilere kıyasla daha alınması gereken hayli mesafe var

Seçilmiş Ülkeler için DYY Potansiyeli Endeks Değeri, (2003-2005)

